

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК 373.3.036–052:78:316.72

В. В. Гаснюк

Мукачівський державний університет

ЗМІСТОВНО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті, на основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження розкрито такі структурні компоненти музично-естетичного виховання молодших школярів в умовах полікультурного середовища, як: мотиваційно-пізнавальний (інтерес до музичного мистецтва, музично-естетичні знання, музично-теоретичні знання, музичний фонд), емоційно-оцінний (емоційний відгук на музику, здатність до диференціації музичної мови, оцінне ставлення до засобів музичної виразності, характер асоціацій), творчо-діяльнісний (музичні здібності, виконавські уміння, творчі прояви в різних видах музичної діяльності, частота спілкування з музикою), регулятивно-комунікативний (національна самоідентифікація в музичному просторі, активність включення до оточуючого музичного середовища, поліхудожній тезаурус, органічна єдність громадянського та музичного виховання).

***Ключові слова:** музично-естетичне виховання, полікультурне середовище, музична мова, традиції мистецтва.*

Постановка проблеми. За останні роки процес музично-естетичного виховання широко вивчений у педагогічній науці, але немає досліджень із проблем змісту музично-естетичного виховання, яке відбувається в полікультурному середовищі, а отже немає термінологічного визначення цього процесу як окремої категорії.

Аналіз актуальних досліджень. У філософській, соціологічній, педагогічній літературі *виховання* тлумачиться як процес формування й підготовки особистості до життя в суспільстві, в якому вона могла б діяти відповідно до своїх потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, характеру й змісту своєї життєвої позиції та вимог соціальних норм (А. Алексюк, М. Болдирєв, Л. Виготський, І. Надольний). Процес *виховання в умовах полікультурного середовища* є триєдиною системою, що складається з накопичення знань про історію свого народу та інших етносів, виховання позитивних емоційно-чуттєвих уявлень про їх культурні надбання, формування толерантних світоглядних установок щодо моральних цінностей свого народу та інших народів (В. Бойченко, М. Красовицький, В. Присакар, Г. Розлуцька). *Естетичне виховання* – цілеспрямована система формування людини, здатної сприймати, оцінювати й

усвідомлювати прекрасне в житті, природі й мистецтві, покликаної жити й перетворювати світ за «за законами краси» (М. Овсянніков). *Художнє виховання* є однією з форм естетичного виховання та є процесом формування світосприйняття особистості засобами мистецтва. *Музичне виховання* є галуззю художнього виховання, метою якого є розвиток сенсорної та емоційно-почуттєвої сфер, образно-асоціативного мислення, музичних здібностей людини для сприйняття, оцінювання й творення музики «за законами краси» (О. Дем'янчук, О. Михайличенко, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Сапожнік).

Мета статті. Вивчення теоретичних аспектів проблеми дозволив розглянути категорію «музично-естетичне виховання» в ракурсі дослідження логіки взаємодії понять «виховання», «естетичне виховання», «художньо-естетичне виховання», «музично-естетичне виховання». Метою нашої статті є розкрити сутність і структуру музично-естетичного виховання учнів початкових класів шкіл з угорською мовою навчання (тобто, музично-естетичного виховання, яке відбувається в умовах полікультурного середовища).

Виклад основного матеріалу. Аналіз науково-методичної літератури щодо сутності окреслених вище понять дає підстави розглядати *музично-естетичне виховання в полікультурному середовищі* як цілеспрямований педагогічний вплив на учнів з метою прилучення до рідної й вітчизняної музичної культури та перетворення їх на суб'єкт музичної діяльності за «законами краси». Структуру означеного процесу представляємо єдністю таких функціональних компонентів, як: мотиваційно-пізнавальний, емоційно-оцінний, творчо-діяльнісний і регулятивно-комунікативний (див. табл.1).

Таблиця 1

**Структура музично-естетичного виховання молодших школярів
у полікультурному середовищі**

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ			
Мотиваційно-пізнавальний компонент	Емоційно-оцінний компонент	Творчо-діяльнісний компонент	Регулятивно-комунікативний компонент
Інтерес до музичного мистецтва Музично-естетичні знання Музично-теоретичні Музичний фонд	Емоційний відгук на Здатність до диференціації музичної мови Оцінне ставлення до засобів музичної Характер асоціацій	Музичні здібності Виконавські вміння Творчі прояви в різних видах музичної діяльності Частота спілкування з музикою	Національна самоідентифікація в музичному просторі Активність включення до оточуючого музичного середовища Полікультурний тезаурус Органічна єдність громадянського та музичного виховання

Мотиваційно-пізнавальний компонент розкриває методи й засоби організації пізнання скарбниці традицій музичного мистецтва й спрямовується на формування музичного фонду учнів, активізацію інтересу школярів до музики шляхом опанування музично-естетичними й музично-теоретичними знаннями.

Інтерес до музичного мистецтва спирається не лише на дитячу емоційність, а й на доступні для них знання, які є інформативним базисом для інших компонентів музично-естетичного виховання. Тому невід'ємними елементами мотиваційно-пізнавального компоненту є музично-естетичні й музично-теоретичні знання.

Музично-естетичні й музично-теоретичні знання виступають засобом розпізнавання, виділення об'єктів і оперування ними, виконуючи пізнавальну функцію, вони не обов'язково стають при цьому мотивами вихованості (якщо не проходять крізь почуття, не прийматимуться особистістю). Для цього процес пізнання варто підкріплювати кращими зразками *фонду музичного мистецтва*: народної, класичної та сучасної музики. Функціонування такого фонду сприятиме накопиченню емоційного досвіду, адже емоційно-естетичне проникнення в зміст художніх творів стимулює емоційний стан особистості, а отже й музичні потреби, інтерес [12, 42].

Емоційна забарвленість психічних процесів вказує на важливість такого компоненту процесу музично-естетичного виховання, як **емоційно-оцінювальний**, який передбачає розвиток естетичної сфери свідомості особистості молодшого школяра та виражається в їх емоційному ставленні до цінностей музичного мистецтва. Означений компонент свідчить про активність процесів мислення, чуйність сприймання й проявляється в емоційних реакціях, емоційному відгуці на музику, здатності до диференціації музичної мови, в оцінці засобів музичної виразності, характері асоціацій.

Оцінювання музики пов'язане з певною інтелектуальною напругою, в якій естетична емоція спрямовується раціональним сприйняттям. Спираючись на набуті знання, способи аналізу, емоції імпульсивного, інтуїтивного характеру стають змістовнішими та здатні сприяти адекватній оцінці музичних творів. А якщо в дитини склалися більш або менш стійкі критерії оцінки, – буде стійким і інтерес до явищ, які відповідають цим критеріям. А інтереси та характер того, що більше до вподоби дітям, дозволяють судити про формування смаку й потреб.

Мова музики, як і художні мови інших видів мистецтва, має як загальні закони, норми, спільні для різних народів, так і характерні особливості.

Національна своєрідність музики різних народів відбивається в особливостях ладової системи: в українській музиці зустрічаємо гармонічний мінор, в угорській – мінор із двома збільшеними секундами. Надзвичайно різноманітними є й ритми, які зустрічаються в мелодіях різних народів. Так, для української музики характерне вживання п'ятидольного метру, при якому відбувається виголошування слів із намаганням мати більше ненаголошуваних складів, а для угорської народної музики – вживання парних розмірів. Узагалі, угорська музика відзначається багатством ритмів (гострий ритм, подовжений, синкопований), особливості яких найбільш яскраво проявляються в танцювальних жанрах. Часто за одним лише ритмом можна пізнати вид танцю – не можна сплутати ритм гопака з ритмом чардашу. Значну роль у наданні музиці національного колориту відіграє темброве звучання музичних інструментів, які протягом свого історичного розвитку створював кожний народ.

У процесі музично-естетичного виховання молодших школярів важливо враховувати те, що шлях засвоєння *музичної мови* – від неспецифічно-музичних до специфічно-музичних елементів. Неспецифічно-музичні виконують при цьому функцію «введення» учнів у семантичну систему музики. Специфічно-музичні засоби виразності використовуються лише в музиці (лад, гармонія), тому їх сприймання повністю спирається на музичний досвід школярів, а, сприймаючи неспецифічно-музичні засоби виразності, вони можуть спертися на власний життєвий досвід – біологічний (сенсорний, кінетичний, просторовий) і соціальний (мовний, ширше комунікативний, культурний). До них належать темп, ритм, регістр, тембр, звуковисотність, штрихи, динаміка [9, 41].

Знання засобів музичної виразності сприятиме виникненню художнього образу як «системи життєвих (емоційних, рухових, сенсорних, мовних, ситуативних тощо) *асоціацій*, яка знаходить своє втілення в музичному матеріалі – моделюється в музичних засобах і породжує в них відношення, названі «синтаксисом образу» [7, 27].

Психолого-педагогічні особливості дітей молодшого шкільного віку найбільше відповідають художньо-творчій діяльності. Тому їх музичні здібності, виконавські вміння, творчі прояви в різних видах музичної діяльності, частота спілкування з музикою є невід'ємними елементами **творчо-діяльнісного компоненту**.

На теперішній час серед науковців немає єдиної точки зору щодо сутності та структури *музичних здібностей*. Н. Ветлугіна поділяє музичні здібності на музично-естетичні, які відрізняються естетичним відношенням (художнє сприйняття, творча уява, виконання художніх творів), та

спеціальні – обґрунтовані сенсорною основою. Свою реалізацію вони знаходять у трьох основних видах діяльності: 1) слуханні музики; 2) виконанні (вокальному, інструментальному або вокально-інструментальному); 3) творчості [4].

О. Ростовський виокремлює сприймання музики як провідний вид музичної діяльності учнів: «для того, щоб вивчити пісню, її слід спочатку почути, а вивчивши, прислухатися й оцінити, наскільки виразно вона виконана. Рухаючись під музику, школярі стежать за її розвитком, намагаючись передати її настрій і характер. Прислухаючись до музичної мови, вони стають здатними відчувати зв'язок між емоційно-образним змістом твору й засобами виразності. Для розвитку музичного сприймання велике значення має музично-сенсорне виховання учнів, їх здатність відчувати висотні, ритмічні, темброві й динамічні властивості звука» [10, 223]. Отже, вміння сприйняти музику створює оптимальні умови для розвитку всього комплексу музичних здібностей. Виконавські вміння молодших школярів – співацькі, вміння рухатися під музику, інструментально-виконавські – сприяють формуванню естетичного ставлення до життя й мистецтва, розвивають музично-сенсорні здібності дітей.

Частота спілкування з музикою залежить від інтересу й знань дітей про музичне мистецтво. Діти приходять до школи з різними музичними задатками й музичною підготовкою. Але в усіх дітей є деякий досвід слухання інструментальної музики, співу пісень, бачення й виконання танців, крокування під музику тощо. Їм розповідають і читають однакові казки, книжки, вони переглядають одні й ті ж телепередачі для дітей, кінофільми й мультфільми, стикаються з різноманітними подібними життєвими ситуаціями. Так складається життєвий досвід дитини, близький життєвому досвіду інших дітей. Тому в умовах загальноосвітньої школи в музично-виховній роботі слід виходити не із здібностей дітей і їх підготовки, а з їхнього життєвого досвіду [10, 198]. Важливо вміло спрямовувати увагу школярів під час музичних комунікацій, щоб вони вчилися «відчувати музику як змістовне мистецтво, яке несе в собі почуття й думки, життєві ідеї та образи» [6, 28]. Будь-яка форма спілкування з музикою має викликати естетичні переживання, асоціації, вчити роздумувати над нею. Адже частота спілкування учнів із музикою залежить від міри зацікавленості й прагнення пізнати світ музичного мистецтва.

Багатоманітна, художньо-змістовна й емоційно наповнена музична діяльність на уроці активізує моторику й емоційність молодших школярів, створює підґрунтя для розвитку їх музичних здібностей і творчості. Т. Аболіна

та Н. Миропольська зазначають, що учні ближчі не до споживання в системі мистецтва, а до створення; нерозвиненість мовної форми спілкування спонукає до невербальних проявів, жестикуляції, пантоміми, малювання. Ці засоби виразності й є дитячими проявами творчих потенцій [1, 63], які яскраво проявляються в музикуванні, малюванні, театралізації. Найбільш придатною формою організації творчої діяльності є сучасний дитячий фольклор, який є живою культурною традицією [5, 38]. Фольклорна творчість усвідомлюється дітьми як гра, спілкування, що сприяє їх соціалізації до умов полікультурного середовища, в якому молодші школярі випробовують на собі сукупність впливу етнічної, національної, міжнаціональної та масової музичних культур.

До компонентної структури музично-естетичного виховання ми включили **регулятивно-комунікативний компонент**, що містить певні вміння, навички, дії, які спираються на здобуті знання про музичне мистецтво певного етносу й емоційне-оцінне ставлення до них. Виявляється він у емоціях і почуттях, які виникають у процесі музичних комунікацій; у ставленні до оточуючого музичного середовища; у глибині проникнення в образний стрій музики певного етносу, зокрема музики рідного народу й народу країни проживання.

Урок музики в загальноосвітній школі виступає як предмет, з приводу якого утворюється особлива комунікативна сфера – учні-музика-вчитель. А використання на уроці взаємодії різних видів мистецтва та музичної діяльності, кожний із яких має свої специфічні особливості, зумовлює багатогранність впливу на музично-естетичну вихованість школярів, ефективність якого підсилюється особливостями комунікативного простору – простору взаємодії української та угорської культур. У процесі такої взаємодії відбувається «культурна ідентифікація – встановлення схожості між собою і своїм народом, переживання відчуття належності до національної культури, інтеріоризація (прийняття в якості своїх) її вартостей» [3, 15]. Тобто національна ідентифікація в процесі музичної комунікації означеного простору – процес «вживлення» особистості в пласти етнічної та національної музичної культури, а через них – процес вступу до діалогу зі світовим музичним мистецтвом. Тому основне завдання музично-естетичного виховання в умовах полікультурного середовища – допомагати особистості в культурному самовизначенні й саморозвиткові: закладати в свідомість молодших школярів відчуття ідентичності, спільні символи, емоційну прив'язаність до країни проживання. При цьому відчуття спільності має носити національно-

культурний характер, адже подібність культури, розмовної та музичної мови, традицій, історичної долі – те, що інтегрує людей у єдину спільноту, яка, усвідомлюючи цю єдність, відчуває спільноту та кожного окремо, а також розвиває відповідальність за власну долю. На базі цієї ідентичності формуються: патріотизм, соціальна довіра, соціальне партнерство як основи громадянського суспільства. Шлях досягнення цього на уроках музики – апелювання до архетипів національної свідомості, символів, що об'єднують людей у націю з державотворчим і суспільно творчим потенціалом. Це – образи Рідної Землі, України, Божої Матері, Матері (материнська пісня, колискова). Це – образи рушнику, вишиванки, калини, тюльпану, пави; міфологізовані образи козака, куруців. Це й історичні постаті, що стали напівлегендарними в національній свідомості: Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Богдан Хмельницький, Іван Сірко, Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, король Іштван, Янош Гуньоді, Ференц Ракоці II, Ілона Зріні, Ференц Кьолчеї, Шандор Петефі, Янош Арань, Ференц Еркель, Ференц Ліст тощо. Це, звичайно, і глибинний релігійний чинник – Церква, Собор.

Тобто мова йде про традиційні цінності, які укорінені дуже глибоко в підсвідомості на архетипічному рівні. Вони є відображенням національного менталітету та спільної історичної долі. «Мусимо пам'ятати – писала С. Русова, – що яке виховання дане дітям сьогодні, широко відіб'ється завтра в усьому характері нашого життя» [11, 109]. А для цього, як вважала педагог, кожна людина мусить розпочати свій розвиток зі знайомства з попередньою роботою народів і насамперед роботою власного народу».

Отже, засобами музичного мистецтва слід поступово закладати у свідомість школярів національний ідеал, формувати відчуття громадянської та національної ідентичності, як основи соціальної довіри й партнерства, як передумов існування громадянського суспільства. Ми визначаємо, що в основу музично-естетичного виховання має бути закладена національна ідея та її практичне, розгорнуте втілення – національна ідеологія. Це – вільна Україна, вільна людина, вільне суспільство й демократична правова держава як гарант волі людей різних національностей. У зв'язку з цим регулятивно-комунікативний компонент музично-естетичного виховання представлений нами такими елементами:

– *національна самоідентифікація в музичному просторі*, важливою умовою розвитку якої є формування в молодших школярів любові до свого народу, нації. Зміст національної самоідентифікації

пов'язується з емоціями, почуттями, які виникають у процесі музичних комунікацій. Стимулювання її розвитку відбувається шляхом формування когнітивного (знання, уявлення про етнокультурні, етнопсихологічні особливості свого народу); емоційно-ціннісного (етнокультурних, етнопсихологічних потреб, мотивів, інтересів) і регулятивного (реальний механізм не тільки усвідомлення, але й прояву себе представником визначеної національності) компонентів національної самосвідомості;

– *активність включення до оточуючого музичного середовища.* Національна самосвідомість є формою рефлексії. Спочатку учень стає спостерігачем – слухачем рідної музичної мови й закладених у художніх творах почуттів і думок. Потім він фіксує взаємну несумісність рідної музичної мови та мови середовища (полікультурного), в тому числі й музичного, – це активізує його, перетворюючи самопізнання в самовиховання, та забезпечує формування свідомого ставлення до оточуючого музичного середовища;

– *органічна єдність громадянського та музичного виховання.* Умовою для засвоєння музичного мистецтва рідного народу (угорського) та народу спільної території проживання (українського) є ефективний добір навчального матеріалу та музичних комунікацій. Адже художня виразність музики захоплює молодших школярів і викликає в них почуття великої естетичної насолоди, а також почуття співпричетності до того народу, твір якого прозвучав. На відміну від дорослих і підлітків, діти молодшого шкільного віку внутрішньо схильні до міжкультурної комунікації – психологічно вони готові бути посередниками в руйнуванні культурних бар'єрів [2]. Це є однією з вікових особливостей молодших школярів: відсутність упереджень, негативних стереотипів щодо інших народів і країн. Мистецтво не розробляє, не показує й не встановлює ідеал, на який слід орієнтуватися в житті, а сприяє саморефлексії, створює простір, у якому людина могла б по-іншому осягнути свої зв'язки зі світом, саму себе [8]. Ціннісно-сміслові поле музики розглядається через категорію «спів-буття» іншого, що дає можливість кожному побачити себе зі сторони й вплинути на становлення власної суб'єктивності;

– *поліхудожній тезаурус.* Однією з головних засад у цьому контексті є інтонаційний підхід до проблеми формування фольклорного тезаурусу, відповідно якого художнє спілкування засобами угорської та української музики має характеризуватися глибоким проникненням в образний стрій музики цих народів, відчуття найтонших нюансів мелодики, гармонії, ритму, що досягається на основі систематичного інтонаційного

вслуховування у світ живого фольклору, емоційного сприйняття народного музикування. А усвідомлення понять із мистецтвознавства та естетики, з якими школярі зустрічаються в процесі художніх комунікацій, є фактором художньо-дидактичної інтеграції й засобом розкриття взаємодії традицій українського та угорського народів. Ці поняття складають їх особистісний поліхудожній тезаурус, який є важливим чинником формування художньо-асоціативного мислення та розвитку вміння переносу набутих знань і навичок у різні духовно-естетичні сфери.

Отже, завдяки дієвості означених елементів регулятивно-комунікативного компоненту музично-естетичного виховання семантична музична інформація стане ефективною формою виявлення світоглядного змісту творів мистецтв, духовних поривань нації та основних психологічних тенденцій розвитку *міжнаціональної художньої свідомості*.

Висновок та перспективи подальших розвідок. Таким чином, враховуючи наведені змістові напрями процесу музично-естетичного виховання, що відбувається в полікультурному середовищі, структуру його утворює єдність функціональних компонентів, які сприяють прилученню молодших школярів до рідної й вітчизняної музичної культури та перетворюють їх на суб'єкти музичної діяльності за «законами краси».

ЛІТЕРАТУРА

1. Аболина Т. Г. Эстетическое воспитание в школе / Т. Г. Аболина, Н. Е. Миропольская. – К. : Вища школа, 1987. – 93 с.
2. Богуш А. М. Етичні бесіди в 1-3 класах / А. М. Богуш, О. І. Смовська. – К. : Рад. Школа, 1981. – 140 с.
3. Бондаревская Е. В. Личностно-ориентированное образование / Е. В. Бондаревская. – Ростов-на-Дону, 1997. – С. 15.
4. Ветлугина Н. А. Музыкальное развитие ребенка / Н. А. Ветлугина. – Москва : Просвещение, 1968. – 416 с.
5. Жорнова О. І. Музично-творчий розвиток учнів молодшого шкільного віку засобами сучасного дитячого фольклору : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання» / Ольга Іллівна Жорнова. – К., 1998. – 166 с.
6. Кабалевский Д. Б. Воспитание ума и сердца: Книга для учителя / Д. Б. Кабалевский. – М. : Просвещение, 1984. – 206 с.
7. Медушевский В. В. К проблеме семантического синтаксиса / В. В. Медушевский // Сов. музыка. – 1973. – № 3. – С. 27.
8. Меднікова Г. С. Ціннісно-адаптаційний потенціал мистецтва постмодерну в аспекті неklasичної естетики : автореф. дис. ... доктора філософських наук : спец. 09.00.08 «Естетика» / Галина Сергіївна Меднікова. – К., 2005. – 36 с.
9. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч. посібник для студентів вузів, учителів музики та викладачів музично-педагогічних факультетів / О. Я. Ростовський. – К. : ВІПОЛ, 1997. – 247 с.

10. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навчально-методичний посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011.– 640с.

11. Русова С. Ф. Вибрані педагогічні твори : у 2 кн. / за ред. Є. І. Коваленко. – К. : Либідь, 1997. – Кн. 1. – 1997. – 272 с.

12. Тарасов Г. С. Проблема духовної потреби / Г. С. Тарасов. – Москва : Наука, 1979. – 192 с.

РЕЗЮМЕ

Гаснюк В. В. Содержательно-структурная характеристика музыкально-эстетического воспитания младших школьников в поликультурной среде.

В статье на основе анализа научной литературы по проблеме исследования раскрыта сущность и структура таких компонентов музыкально-эстетического воспитания младших школьников в условиях поликультурной среды, как: мотивационно-познавательный (интерес к музыкальному искусству, музыкально-эстетические знания, музыкально-теоретические знания, музыкальный фонд), эмоционально-оценочный (эмоциональный отклик на музыку, способность к дифференциации музыкального языка, оценочное отношение к средствам музыкальной выразительности, характер ассоциаций), творчески-деятельностный (музыкальные способности, исполнительские умения, творческие проявления в различных видах музыкальной деятельности, частота общения с музыкой) и регулятивно-коммуникативный (национальная самоидентификация в музыкальном пространстве, активность включения в окружающую музыкальную среду, полихудожественный тезаурус, органическое единство гражданского и музыкального воспитания).

Ключевые слова: музыкально-эстетическое воспитание, поликультурная среда, музыкальный язык, художественные традиции.

SUMMARY

Hasnyuk V. The content and structural characteristics of the musical aesthetic education of the primary school pupils in a multicultural environment.

The article covers the matter of the category of the music and aesthetic education from the perspective of the study of the logic interaction concepts such as education, aesthetic education, artistic and aesthetic education, music aesthetic education.

It is based on the specification of the music and aesthetic education content that takes place in a multicultural environment. The concept of the definite process is specified as a purposeful pedagogical influence on the students aiming at their introduction to the native and domestic musical cultures turned into a subject of musical practice which follows the laws of beauty.

Its structure is represented consisting of the following functional components: motivational and cognitive (interest in the art of music, music aesthetic knowledge and the knowledge of the music theory and music fund) which reveal the methods and means of the cognition of the music art tradition treasury and is directed to the formation of the students' music fund and intensification of the students' interest in music by mastering the music aesthetics and the music theory; emotional and evaluative (emotional response to music, the ability of the music language differentiation, evaluative apprehension of the means of musical expression and the character of associations) which provide for the development of the aesthetic sphere of consciousness of a primary school child's individuality and is expressed in relation to their emotional apprehension of the music art values; creative and

active (musical skills, performing skills, a creative expression in different types of musical activity and a frequency of contact with music) and regulative communicative (national identity in the music space, active inclusion into the musical environment, polyart thesaurus and organic unity of the civil and music education) which has specific abilities, skills and actions resting on the gathered knowledge of the music art of a specific ethnicity and emotional evaluative attitude towards it.

The author comes to the conclusion that all structural components find themselves in a tight relationship and interaction ensuring the realization of music and aesthetic education of the primary school pupils.

Key words: *musical and aesthetic education, multicultural environment, music language, traditions of art, structural components, primary school pupils.*

УДК: 371.134

І. С. Деснова

РВНЗ «Кримський гуманітарний університет»

ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ПРОБЛЕМИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розглядається актуальність проблеми полікультурної освіти молодших школярів. Визначено, що проблема залучення дітей до національних і загальнолюдських цінностей, виховання культури міжнаціональних відносин підростаючого покоління, надання педагогічної підтримки особистості учня в його етичному становленні й самовираженні займають значне місце в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Розкрито сутність поняття «полікультурна освіта», схарактеризовано зміст полікультурної освіти молодших школярів, окреслено мету й завдання полікультурної освіти молодших школярів. З'ясовано, що школа як освітній заклад має завдання формувати сучасну особистість – громадянина світу, здатного до транснаціональної комунікації та до міжкультурного діалогу.

Ключові слова: *національні цінності, загальнолюдські цінності, міжкультурний діалог, культура, полікультурна освіта, молодший шкільний вік.*

Постановка проблеми. Проблема полікультурної освіти є актуальним питанням як філософського науково-педагогічного вчення, так і освітньої практики й суспільно-педагогічної діяльності. Здобуття полікультурної освіти молоддю, формування людської та національної самосвідомості, громадянської позиції, активного й відповідального ставлення до життя є пріоритетним завданням у процесі гуманізації сучасного Українського суспільства. Адже сучасна людина має бути готовою до життя в умовах багатонаціонального полікультурного середовища, до спілкування й співпраці з людьми різних національностей, рас, віросповідань.

У багатьох національних державних документах закладено ідеї полікультурності. Серед них Конституція України, Державний стандарт базової й повної середньої освіти, Концепція національного